

Seveda, če pa učitelj sluša pesnika, da „gorje mu, kdor vživa srečo sam“, potem njegova stanovanja skočijo ravno za polovico. Cena takim stanovanjem je najčesče 100—160 gld. na leto. O sanitetnih predpisih se tu pač ne sme govoriti, inace se zarde ti predpisi kakor rak. Pisec teh vrst je tudi med onimi srečnimi, ki ima letnih 1000 K, plačuje pa za stanovanje malenkost 264 K. Stanovanje pa je tako higijenično uravnano, da kuharica lahko pokrije z eno roko lonec, a z drugo roko pa stranišče.

S kakimi ednačbami naj sedaj z ostalino računamo, to pa naj vedo bogovi; naša veda, katero smo prinesli iz pripravnice, tu neha.

Da pa naši deželni poslanci ne bodo mislili, da smo samo mi Kranjci tako sitni in da naši sosedje molče v istih razmerah, jim bodi povedano sledeče:

Na Goriškem obstoji zakon za učitelje in učiteljice glede stanarine, ki slove: § 9. Učitelji in podučitelji dobivajo stanarine v Goriškem mestu letnih 160 gld., v drugih šolskih okrajih letnih 80 gld.

Učiteljice in podučiteljice dobivajo stanarine letnih 120 gld. v Goriškem mestu in letnih 60 gld. v drugih šolskih okrajih. — (Zakon z dne 15. vinotoka 1896. l.)

Deželni šolski zakon za Istro z dne 14. grudnia 1889 § 29. se glasi: Ako nima nadučitelj stanovanja „in natura“, mu ima občina izplačati stanarine na leto 100 gld. Učitelj dobiva 80 gld. (nadučiteljice in učiteljice 80% tega); podučitelji 50 gld., podučiteljice 40 gld. — Za to izda deželni šolski svet dekrete. V Pulju, Poreču, Opatiji in Voloskem imajo nekaj več.

Na Štajerskem in Koroškem imajo učitelji najčesče prosto stanovanje v šolskem poslopju, a če tega ni, pa krajni šolski sveti prostovoljno plačujejo za ista. Na Koroškem pa celo tekmujejo krajni šolski sveti med seboj, kdo bo dal lepše stanovanje svojim učiteljem, samo da „privežejo“ učitelja na svoj kraj, da se ne klati vedno po svetu „s trebihom za kruhom“; pa tam dobi marsikateri tovariš še nekaj sežnjeve drv gratis.

H koncu svojega skromnega spisa si pa dovoljujemo našim gospodom deželnim poslancem postaviti sledeči predlog:

Visoki deželni zbor skleni se v tem zasedanju zakon, v katerem se pripoznaj stalno nastavljenemu učiteljstvu (izvzeti so tu oni, za katere velja § 12. zakona z dne 14. vel. travna 1869 št. 63 državnega zakona) stanarine 100 gld., provizoričnemu pa 50 gld.

Ako pa naši deželni poslanci nečejo ugoditi tej vsekakor pravični naši zahtevi, želimo:

Deželni zbor pošlji vsemu stalno nastavljenemu učiteljstvu proračun, kako si mora uravnati oženjen učitelj z letno plačo 500 gld., ki plačuje 100—160 gld. za stanovanje, svoje življenje, da bo živel svojemu stanu, svoji izobrazbi in zahtevi časa primerno. —a.

Učitelj in duhovnik.

II.

„Liberalni hlapci!“ To psovanje je otročje! Ker nočemo biti vaši hlapci, nam očitata, da smo hlapci liberalcev, ali to pa ni mogoče, da bi učitelj ne bil ne liberalni ne klerikalni hlapec, da bi bil le v taboru one

narodne stranke, s katero se strinja v mišljenju in delovanju? Ali smo zato hlapci, če odobrujemo vobče namene in tendence narodnih mož? Kaj pa oni učitelji, kateri so v vašem taboru — so li ti vaši hlapci? Ako hočete biti konsekventni, bi jih morali tako imenovati! A vi jih ne zovete tako. V vaših očeh so to pravi možje, vsi drugi so pa hlapci! To je otročje!

Vsak človek mora imeti svoje prepričanje, bodisi tako ali tako, pa zato še ni hlapec.

Slovensko učiteljstvo je res takozvanega „liberalnega“ mišljenja, a naš liberalizem ni identičen z onim, kakršnjega vi slikate ljudstvu in katerega stavite v eno vrsto z ateizmom. Mi smo v toliko liberalni, da poslušamo pameten glas, četudi ne pride iz duhovniških ust, da nočemo z vami podpisati proskripcije mož, katere ste vi v smrt obsodili samo zato, ker niso bili povsem in popolnoma z vami. Mi smo liberalni v toliko, da pripisujemo tudi nekaterim drugim ljudem nekoliko pameti, četudi niso duhovskega stanu in pa, da mislimo, da bo morda svet vendar še izhajal, četudi ne bodo vsi zastopi v rokah klerikalcev. Liberalni smo pa tudi v tem, da prepuščamo vsakemu stanu — tudi duhovskemu — kar mu gre, pa da tudi zase zahtevamo, kar nam gre. Odkriti povemo, da je zadnja točka tudi eden onih vzrokov, kateri nas veže na narodno stranko! Je že tako! Vsakemu človeku je nekaj egoizma prirojenega. Tudi mi se družimo rajši z onimi, od katerih nam je česa pričakovati.

Od vas nam ni pričakovati ničesar. Kakor hitro bi imeli vi vse v rokah, bi se ne podvizali izboljševati učiteljskih plač. Pa če bi to storili, bi pač gledali v prvi vrsti, da bi izboljšali prej sebi stanje toliko, da bi bil tudi potem med dohodki ravnokar posvečenega kaplana in med istimi stalnega učitelja velik razloček. To pa zato, ker veste, da je denar sveta vladar in da človek le toliko velja, kar plača.

Vemo, da boste prišli s številkami in boste rekli: „Kaplan ima samo 300 gld., župnik pa 600 gld.“ A druge dohodke: biro, maše, krste, pogrebe itd. boste zamolčali, zamolčali boste tudi to, da ima duhovnik skrbeti le za svojo osebo, večini učiteljstva pa je vzdrževati navadno — mnogobrojno družino.

To so torej vzroki, iz katerih je učiteljstvo v liberalnem taboru. Ako objektivno sodite, nam tega ne morete zameriti; vsak je samemu sebi najbližji.

Zato je tudi zaman vaše prizadetje, nas zvabiti v svoj tabor! Učiteljstvo stoji z malimi izjemami — enega duha in ene misli združeno. Težko se vam bo posrečilo, razdružiti nas in to gotovo toliko časa ne, dokler nas veže vez, kateri se pravi — beda! Beda je, katera nas sili k edinosti. Enak pojav nam kaže zgodovina različnih narodov. Dokler je bil kak narod v hudi stiski, so bili vsi njegovi udje edini, le obilnost in razkošje jih je napravilo malomarne, mehkužne in needine. Zatorej vam dajemo dober svet: Preskrbite nam mastnih, pa zelo mastnih plač in prepričali se boste, da boste s tem zelo, zelo razmajali vez, katera nas druži sedaj! Dokler pa ostane učiteljstvo v takih razmerah kakor je sedaj — ne opravite z učiteljstvom nič.

Opomba uredništva: Z zadnjimi stavki se ne strinjamo popolnoma z gospodom člankarjem, ker smo mnenja, da so pač še drugi nazori, druga stremjenja, ki nas družijo tako tesno.